

Kiitän talousvaliokuntaa mahdollisuudesta kommentoida kirjelmää *Alustavia ennakkovaikuttamislinjauksia perustuen komission kestävän rahoituksen asiantuntijatyöryhmän raporttiin (tuleva taksonomian neljän ympäristötavoitteen delegoitu säädös)*

Kestävän rahoituksen taksonomian kriteereihin liittyvä säädös, jonka Euroopan komissio toimittaa Euroopan neuvostolle ja parlamentille, tulee luultavasti noudattelemaan kirjelmän otsikossa mainittua asiantuntijaryhmän raporttia. Raportissa ja säädöksessä käsitellään neljää kestävän rahoituksen kuudesta kriteeristä. Käsiteltävät kriteerit ovat: (1) vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojeleminen, (2) siirtyminen kiertotalouteen, (3) ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä (4) biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojeleminen ja ennallistaminen. Ilmastomuutoksen hillintää ja ilmastomuutokseen sopeutumista ei käsitellä, koska näihin ympäristötavoitteisiin liittyvä delegoitu asetusta on annettu jo aiemmin.

Lähtökohtaisesti on syytä olettaa, että asiantuntijaryhmän raportissa esitetyt ehdotukset kestävän rahoituksen arviointikriteereiksi ovat perusteltuja. Taksonomialle on myös kysyntää. Sijoittavat etsivät enenevästi sijoituskohteita, jotka eivät kiihdytä ilmastomuutosta tai aiheuta luontokatoa. Sijoittajille on koko ajan tärkeämpää, että se taloudellinen toiminta, johon rahat sijoitetaan, on joka suhteessa vastuullista. Tästä seuraa, että sijoitusmahdollisuuksia tarjoavien tahojen on pystyttävä tuottamaan tietoa siitä, kuinka kestävä ja vastuullista sijoituskohteiden toiminta on.

Kestävyys- ja vastuullisuusanalyysit tulevat yleistymään riippumatta siitä, millaiseksi EU:n kestävän rahoituksen taksonomia muotoutuu. Jos taksonomiasta tulee liian löysä, tämä puute tullaan tunnistamaan, jolloin käy niin, että EU-taksonomian määrittämä minimitaso ei riitä kaikille sijoittajille. Kun kestävä sijoittaminen yleistyy, on suomalaisten rahoituslaitosten edun mukaista kyetä esittämään laadukkaita analyysejä ja laskelmia sijoituskohteiden toimintojen kestävydestä ja vastuullisuudesta.

Yhtä selvää on, että taloudellisen toiminnan, johon haetaan rahoitusta, tulee olla enenevästi ilmastokestävää, ekologisesti kestävä ja vastuullista, riippumatta EU:n kestävän rahoituksen taksonomiasta. Suomalaisten toimijoiden edun mukaista onkin kehittää toimintatapojaan niin, että nämä vaatimukset täyttyvät. Se, että tätä kehitystä pyritään jarruttamaan esimerkiksi kestävän rahoituksen kriteerejä löysentämällä, koituu pidemmällä aikavälillä suomalaisten toimijoiden haitaksi. Jos Suomi vastustaa EU:n pyrkimyksiä hillitä ilmastomuutosta ja luontokatoa, Suomi maana menettää arvostustaan vastuullisena toimijana, ja samalla Suomen vaikutusvalta vähenee.

Kirjelmässä esiintuodut yleiset näkemykset Suomen ennakkovaikuttamislinjauksista ja taksonomian kriteereistä (tarkoituksenmukaisuus, helppokäyttöisyys, ymmärrettävyys, yksitulkintaisuus ja tieteellinen perusteltavuus) ovat kannatettavia. Sen sijaan kirjelmässä on joitakin yksityiskohtaisia vaikuttamisehdotuksia, joita ei yllä olevaa taustaa vasten voi pitää kannatettavina.

Maatalouden kohdalla kirjelmä esimerkiksi ehdottaa, että turvepohjaisista kasvualustoista ja turpeen käytöstä eläinten kuivikkeena ei tarvitsisi luopua. Turve on

fossiilisiin materiaaleihin rinnastettava pysyvä hiilivarasto. Turpeen vaihtoehdoksi kasvualustana on useita vaihtoehtoja, ja eläinten kuivikkeena voidaan hyvin käyttää muuta kuin turvetta. Kirjelmän ehdotus heijastaa enemmänkin vastuun välttämistä kuin vastuun kantamista. Toteutuessaan ehdotus olisi eduksi suomalaiselle maataloustuottajalle vain lyhyellä lyhyellä tähtäyksellä, mutta pidemmällä aikavälillä turpeen käytön jatkaminen koituisi haitaksi. Kannatettavampaa olisi ehdottaa siirtymäaikaa, jonka kuluessa turpeen käytöstä tulisi luopua.

Metsätalouden kohdalla ehdotetaan, että taksonomiatavoitteiden täyttymisen arvioimiseksi riittäisi kansallinen arviointi. Ilmeisesti tavoitteena on saada Suomen nykyinen metsätalous luokittumaan kestäväen rahoituksen kriteerit täyttäväksi toiminnaksi. Tällöin unohdetaan kokonaan taksonomian perimmäinen tarkoitus eli taloudellisen toiminnan ilmastokestävyyden parantaminen ja luontokadon pysäyttäminen. Suomen metsätalous on aiheuttanut mittavaa haittaa mm. vesistöille ja metsien monikäytölle, ja raportit metsätalouden vaikutuksista monimuotoisuuteen ovat suorastaan huolestuttavia. Kansallisena tavoitteena tulisi sen vuoksi olla Suomen metsätalouden kestävyiden ja vastuullisuuden selvä parantaminen eikä se, että nykytaso yritetään saada luokittumaan kestäväksi.

On selvää, että monet sijoittajat eivät tule arvioimaan Suomen tämänhetkistä metsätaloutta kestäväksi. Yksityiset metsänomistajat, yritykset, metsärahastot ja muut omistajaryhmät tulevat joka tapauksessa kehittämään metsätalouttaan nykyistä kestävämpään ja vastuullisempaan suuntaan ja ovat sen jo osittain tehneet. Näiden toimijoiden joukossa on ainakin yksi suomalainen metsäteollisuusyritys. Jotkin metsäpalveluyritykset tarjoavat jo nyt metsänomistajille laskelmia metsätalouden ilmastovaikutuksista ja ekologisesta kestävydestä. Useat metsänomistajaryhmät, esimerkiksi metsärahastot ja metsää omistavat teollisuusyritykset, tulevat enenevästi esittämään tällaisia laskelmia sijoittajille. Jos ilmastaselvitys ja muut vastaavat laskelmat tulevat edellytykseksi sille, että metsätalous voidaan luokitella kestäväksi rahoituskohteeksi, nämä laskemat tullaan ohjelmoimaan pikavauhtia metsätalouden laskentajärjestelmiin, eivätkä metsänomistajan kustannukset taikka byrokratia lisääny juuri lainkaan.

Energiasektorilla Suomi puolustaa bioenergian käyttöä, vaikka se yleensä aiheuttaa vähintään samat hiilidioksidipäästöt kuin fossiilisten polttoaineiden käyttö. Pidemmällä aikavälillä tavoiteltavampia energiamuotoja olisivat esimerkiksi tuuli- ja aurinkoenergia sekä geoterminen energia. Hiilidioksidipäästöjen suhteen myös ydinvoima on bioenergiaa parempi vaihtoehto. Jos bioenergian käyttö lisää metsien hakkuita, haitta ilmastolle on suurempi kuin fossiilisten polttoaineiden käytön haitta. Sen lisäksi, että bioenergia vapauttaa ilmakehään yhtä paljon hiilidioksidia kuin fossiiliset polttoaineet, metsien hakkuu bioenergiaksi johtaa metsien hiilinielun heikkenemiseen. Fossiilisten polttoaineiden käyttö sitä vastoin ei johda hiilinielun heikennykseen. Erityisen ongelmallisia polttoaineita ovat puusta valmistetut liikennepolttoaineet, koska vain osa puun hiilestä siirtyy polttoaineeseen. Vaikka liikennepolttoaine vähentäisikin fossiilipäästöjä, hiilidioksidipäästöt ilmakehään kuitenkin lisääntyvät merkittävästi, kun

koko prosessi otetaan huomioon. Lisäksi myös biopohjaisilla liikennepolttoaineilla voi olla metsien hiilinielua heikentävä vaikutus. Bioenergia olisikin nähtävä väliaikaisena ratkaisuna, josta tulisi pyrkiä kohti päästötöntä energiaa.

Yhteenveto

Kirjelmässä esitetyt ehdotukset siitä, kuinka Suomen tulisi vaikuttaa kestävän rahoituksen taksonomiaan, eivät edistä ilmastonmuutoksen hillintää, ehkäise luontokatoa tai jouduta kiertotalouteen siirtymistä. Taksonomian tarkoituksen eli kestävyys edistämisen näkökulmasta kirjelmän ehdotukset eivät useinkaan ole perusteltuja. Niistä voi olla jonkin verran lyhytaikaista hyötyä suomalaisille toimijoille, mutta pidemmällä aikavälillä taksonomian tavoitteiden vastustaminen tai kestävyyskriteerien heikentäminen koituu suomalaisten toimijoiden haitaksi. Kannatettavampaa ja ennen kaikkea vastuullisempaa olisi pyrkiä kunnianhimoisiin kestävän rahoituksen kriteereihin. Suomen edun mukaista olisi pyrkiä nopeuttamaan tahtia, jossa suomalaiset toimijat omaksuvat nykyistä kestävämpiä ja vastuullisempia toimintatapoja.

Joensuussa, 24.1.2022

Timo Pukkala